

Razmišljanja

PJESMA ZA BOSNU (A Tune for Bosnia)

Joseph Brodsky

Dok piješ viski, grickaš ribu ili gledaš na sat,
dok namještaš kravatu, ljudi ginu.

Gradovi neobičnih imena, bombardirani nestaju u plamenu,
nitko ne zna zašto, ali ljudi ginu.

U malim selima, nepoznatim, ali dovoljno velikim za uništenje
ne mogu ni vikati ni doviknuti doviđenja, ubijaju ljude.

Oni umiru, a mi biramo nove vođe;
ravnodušnost, suzdržavanja - jedini odgovori na toliko ubijanje.

Predaleko za ljubav susjed i brat Slaven,
tvoji plašljivi anđeli ne dolijeću njemu i tako ljudi ginu.

I dok se kipovi svađaju pobjeđuje Kain,
tisuće mrtvih postaju uljem motoru povijesti.

Dok gledaš sport, provjeravaš tekući račun ili pjevaš uspavanku,
ljudi umiru.

Vrijeme krvavim perom dijeli ubijene od krvoločnih ubojica,
a i tebe će uvrstiti u njihove suradnike.

* * *

Autor pjesme, ruski emigrant i nosilac Nobelove nagrade za književnost iz godine 1987. Joseph Brodsky, već mjesecima uzaludno

pokušava pridobiti svoje prijatelje i književnike za djelotvorniji angažman protiv nasilja i etničkih čišćenja u Bosni i Hercegovini. Skupa s Derek Walcottom nosiocem Nobelove nagrade za književnost prije dvije godine uputio je apel intelektualcima Amerike da konačno prestanu šutjeti o tragediji na "starom kontinentu".

Ali pokušaj pridobivanja američke javnosti za aktivnije sudjelovanje u riješavanju ratnog sukoba na južno-slavenskim prostorima nije naišao na osobito razumijevanje.

Što više, prošao je nezapaženo.

No, Brodsky ne posustaje.

Svjestan svoje obveze kao književnik, shodno tome ruski pjesnik podiže glas. Brodsky piše Pjesmu za Bosnu (*A Tune for Bosnia*), koja je svojevrsni memorandum protiv svekolike šutnje i indiferentnosti svih, koji sjede u toplim sobama i registriraju bosansko-hercegovačku tragediju kao i svaku drugu sporednu vijest.

Pjesnik želi probuditi savjest onih što posjeduju mehanizme moći, kojima se može na efikasan način razriješiti balkanski čvor.

Nije riječ samo o rijetkom primjeru uspjelog književnog artikuliranja aktualnih događanja, nego radi se prije svega o jedinstvenom literarnom jeziku u modernoj književnosti.

Brodsky ne opisuje rat, niti umiranje, a još manje zaziva duhove rata.

Njegovi stihovi opisuju zapadno-europskog i američkog čovjeka, ljude koji spokojno žive dok se negdje drugdje gine na bestijalan način, gdje se sela i gradovi brišu s geografske karte; i pita se, zašto?

To njegovo pitanje se potencira u doduše neartikuliranom pitanju, koje bi prije ili kasnije trebalo progovoriti kod svakog čovjeka: zašto šutim?

Zašto šutimo, Zapade?

Kako možeš spokojno živjeti dok drugi u pravom smislu riječi, ne da umiru, nego poput stoke bivaju odvođeni na stratišta.

Stihovi Josepha Brodskog su nadasve jasni, jasniji od bilo kojeg esejističkog opisa i imaju snagu slike.

Poanta *Pjesme za Bosnu* je na kraju svake strofe u stihu "people die", "ljudi umiru". Ljudi umiru dok ti uređuješ kravatu, pratiš tekući račun, zbrajaš uspjehe športaša ili udobno časakaš pijuci whisky, a "motoru povijesti" namjesto "ulja" ljudi postaju pogonskim sredstvom.

Pjesma odiše svojevrsnom agresivnom melankolijom.

Brodsky spominje žrtve i agresora, i pri tom ne želi igrati ulogu suca, dijeleći dobre od zlih. Pjesnik si uopće ne postavlja pitanje tko stradava i od koga. Za njega stradava čovjek, za njega ginu ljudi.

Ne stavlja se na stanju ovih ili onih, on vidi svoju stranu i svoje mjesto kod čovjeka, kojemu prijeti potpuno uništenje.

Istovremeno pita Europljane i Amerikance, a kamo vi pripadate?

Ne odaje li vas vaša šutnja?

Odgovor Josepha Brodskog je jasan: vaša šutnja vas je učinila pasivnim agresorom, učinila vas je suodgovornima, jer niste odgovorni samo za ono što ste učinili, nego i za ono što niste učinili, a mogli ste učiniti.

Pjesma Josepha Brodskog nije samo očajan vapaj velikog pjesnika našeg vremena, ona ujedno stavlja na optuženičku klupu indiferentni, interesima opsjednuti Zapad.

Frano Prcela, OP

PSALAM

Nataša Labus-Radas, Split

"Oni koji siju u suzama, žanju u pjesmi" (Ps 126)

U ovakvom vremenu, svaki čovjek postaje stvaralac
jer istina izlazi

slike žive se množe
jer Bog u srca nam silazi
i puni smo ga ispod kože
i grijesi nam postaju teški
i ne možemo više živjeti u greški

U ovom vremenu roje se pitanja mnoga
i svak se lomi oko toga
kako ljubiti neprijatelja svoga
kako ga ljubiti s neposrednim pitanjem
tko koga ubiti
a kako ga ubiti a ljubiti Boga što ga stvori
kako razumjeti što nam govori

I može li se uopće ljubiti i ubiti tko koga
i može li se uopće biti bez Boga

S koliko mjere
s koliko vjere
da nam ljubav postane jelo
s koliko mjere
s koliko vjere
da nam ljubav postane djelo

tko kako danas svoju dušu liječi
tko kako ja ovako
s vjerom u Riječ
pretvaram se u riječi